

FINANSIJSKI PLAN
AGENCIJE ZA ZAŠTITU KONKURENCIJE
ZA 2018. GODINU

Podgorica, oktobar 2017. godine

SADRŽAJ

1. Osnovne odredbe.....	8
2. Pravni status i nadležnosti Agencije	8
3. Organizaciona struktura i administrativni kapaciteti.....	10
4. Planirane aktivnosti.....	17
4.1. Ekonomske analize	19
4.2. Posebna ovlašćenja i postupanja Agencije u dijelu kartelnih sporazuma	21
4.3. Saradnja sa sektorskim regulatorima	22
4.4. Competition advocacy (širenje svijesti).....	24
4.5. Međunarodna saradnja.....	25
4.6. Stručno usavršavanje kroz učešće na međunarodnim skupovima	26
5. Izvori finansiranja i struktura prihoda Agencije	29
6. Prihodi Agencije	30
7. Struktura rashoda	31
Finansijski plan Agencije za zaštitu konkurencije za 2018. godinu	33
Zaključak	34

1. Osnovne odredbe

Polazne osnove i pravni osnov za izradu Finansijskog plana Agencije za zaštitu konkurencije za 2018. godinu predstavlja Zakon o zaštiti konkurencije (»Službeni list CG«, broj 44/12), koji je stupio na snagu 08. oktobra 2012. godine.

Odredbama člana 25 navedenog Zakona, propisano je da se Finansijski plan podnosi Vladi na saglasnost, najkasnije do 1. novembra tekuće za narednu godinu.

Finansijskim planom utvrđuju se ukupni prihodi i rashodi Agencije za zaštitu konkurencije (u daljem tekstu: Agencija). Isti je baziran na pokazateljima poslovanja iz 2017. godine, te očekivanim prihodima i rashodima u 2018. godini.

Planirani prihodi i rashodi u funkciji su ostvarivanja godišnjeg programa rada i razvoja Agencije.

Finansijski plan Agencije je pripremljen u skladu sa zaključcima i smjernicama Vlade Crne Gore, a uz dosljedno poštovanje principa efikasnog i efektivnog korišćenja svih resursa Agencije. Isti je pripremljen na način koji će omogućiti izvršavanje predviđenih aktivnosti opredijeljenih zakonom i ostalom regulativom.

2. Pravni status i nadležnosti Agencije

U skladu sa odredbama Zakona o zaštiti konkurencije osnovana je Agencija za zaštitu konkurencije kao institucija sa javnim ovlaštenjima, koja samostalno i nezavisno obavlja poslove u okviru djelokruga i nadležnosti utvrđenih Zakonom, a koja kroz godišnji izvještaj za svoj rad odgovara Vladi i Skupštini Crne Gore.

Rad Agencije usmjeren je na aktivnosti kojima ona, u skladu sa zakonskim ovlaštenjima, raspoloživim ljudskim i materijalnim resursima, kontroliše ponašanje učesnika na tržištu, sa zadatkom da onemogući postupanja istih u smislu ograničavanja slobodne konkurencije.

U nadležnosti Agencije, a u skladu sa zakonodavnim rješenjima na snazi kojima je uređena predmetna oblast, je **pokretanje i vođenje postupka zbog radnji i akata koji predstavljaju zabranjene sporazume, preduzimanje radnji i akata dominantnog učesnika na tržištu, pri čemu te radnje i akti mogu predstavljati zloupotrebu**

takvog položaja, te kontrola koncentracija značajnih učesnika na svjetskom i/ili domaćem tržištu. U tom smislu, Agencija vodi upravni postupak, sa ciljem utvrđivanja da li pojedine radnje i postupci privrednih subjekata mogu imati za posljedicu značajno narušavanje, ograničavanje ili spriječavanje konkurencije.

Postupanja Agencije u tom pravcu su i usmjerena na aktivnosti kojima ona, u skladu sa zakonskim ovlaštenjima, raspoloživim ljudskim i materijalnim resursima, **kontroliraju ponašanje učesnika na tržištu, sa zadatkom da onemogući postupanja istih u smislu ograničavanja slobodne konkurencije.**

Posebne aktivnosti Agencije odnose se na **promovisanje prava i politike zaštite konkurencije**, davanjem stručnih mišljenja u skladu sa zakonom, nacrtima zakona i drugih propisa, te o ostalim pitanjima od značaja za zaštitu konkurencije i razvoj ekonomskih sloboda na tržištu Crne Gore.

Ono što je ipak najbitnije jeste da je Agencija, koja utvrđuje povrede zakona, istim dobila **ovlaštenje i da sprovodi sve ispitne radnje i neposredno**, čime se obezbjeđuje svakako mogućnost za bolju sprovodljivost samog zakona, te jasno i veću obazrivost učesnika na tržištu i odvratanje, u preventivnom smislu, od preduzimanja radnji kojima se može spriječiti, ograničiti ili narušiti konkurencija.

Dodatno, Agenciji je stavljena u nadležnost mogućnost kažnjavanja za radnje **zloupotrebe dominantnog položaja, kao i mogućnost izricanja kazne u procen- tualnom iznosu od ostvarenog prometa, odnosno u fiksnom iznosu direktno od strane Agencije, a u slučaju odbijanja saradnje ili dostavljanja neistinitih podataka i činjenica.**

Polazeći od najbolje prakse EU iz ove oblasti, izvršiće se, odnosno **proširiti nadležnosti i postupanja Agencije u dijelu kontrole sredstava državne pomoći**, u smislu preuzimanja ovlaštenja Komisije za kontrolu sredstava državne pomoći od strane Agencije.

➤ **Novine koje se predlažu Izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti konkurencije:**

- **Proširenje nadležnosti Agencije:**

Nadležnost i postupanja u dijelu kontrole sredstava državne pomoći.

- **Rukovođenje Agencijom**

Promijenjen je postojeći način rukovođenja Agencijom.

U cilju veće samostalnosti pri donošenju odluka **osniva se Savjet**, koji ima predsjednika i dva člana. Izvršeno je razgraničenje nadležnosti Savjeta i direktora Agencije, te predložena dva nova radna mjesta za pomoćnike iz oblasti zaštite konkurencije i državne pomoći.

Svi navedeni ciljevi za 2018. godinu su projektovani u skladu sa potrebama i veličini sveukupnog tržišta Crne Gore, kao i potrebe dosljednog sprovođenja zakonodavnog okvira na snazi u Crnoj Gori na ovom planu. Ostvarenje navedenih ciljeva će u velikoj mjeri pomoći dalji razvoj ekonomije Crne Gore, povećati sigurnost za investitore i obezbijediti ispunjenje postavljenih uslova i zahtjeva EU na planu integracija.

3. Organizaciona struktura i administrativni kapaciteti

Agencija je funkcionalno nezavisna institucija, koja sve odluke donosi samostalno i na osnovu sprovedenih postupaka u skladu sa Zakonom o zaštiti konkurencije i Zakonom o opštem upravnom postupku. Međutim, **Agencija nema finansijsku nezavisnost**, budući da se u potpunosti finansira iz Budžeta Crne Gore, odnosno da je ista budžetska potrošačka jedinica, te da je **Finansijski plan ove institucije predmet prethodnog odobrenja od strane Ministarstva finansija i Vlade Crne Gore**.

Agencija nema mogućnost raspolaganja sopstvenim prihodima, ostvarenim u skladu sa Tarfinikom o visini naknada za nadležnosti i postupanja u dijelu procjene koncentracija, odnosno pojedinačnih izuzeća sporazuma od zabrane. Cjelokupan iznos sredstava koji je ostvaren po ovom osnovu, tokom kalendarske godine, prenosi se Budžetu Crne Gore.

Na prava i obaveze zaposlenih u Agenciji primjenjuju se propisi kojima se uređuju položaj i zarade državnih službenika i namještenika. S tim u vezi, Agencija je u obavezi da svoje finansijsko poslovanje organizuje i sprovodi u svemu i u skladu sa propisima budžetskih potrošačkih jedinica, a koje propise ćemo uvijek bez rezervi ispoštovati i u potpunosti primjenjivati, u kom pravcu je i postupano u dosadašnjem radu Agencije.

Unutrašnja organizacija i način poslovanja, opšta akta Agencije, kao i druga pitanja značajna za rad ove institucije bliže su uređena Statutom Agencije.

Radom Agencije rukovodi direktor, koji ima svog zamjenika, a koje na predlog Ministarstva ekonomije imenuje Vlada Crne Gore. Uslovi za imenovanje i trajanje

mandata, kao i djelokrug njihovog rada, precizirani su odredbama Zakona o zaštiti konkurencije.

Prilikom ocjene potencijala Agencije, kao jedan od važnijih uslova predstavlja i **dovoljan broj kvalifikovanog kadra**, koji bi garantovao nesmetano funkcionisanje ove institucije. Da bi se izvršili zadaci koji su postavljeni pred ovu Agenciju, pored unaprijeđenja zakonske regulative, potrebno je i kadrovsko jačanje u dijelu specifičnih oblasti primjene zakona.

Za razliku od sektorskih regulatora (koji nadziru i regulišu poslovanje u samo jednom privrednom sektoru), koji imaju i po više desetina zaposlenih službenih i ovlašćenih lica, u Agenciji na najsloženijim poslovima metoda istraživanja konkurencije - ispitnih i istražnih radnji, te utvrđivanja povreda konkurencije i odobravanja koncentracija u svim privrednim sektorima, **angažovano je dvanaest (12) izvršilaca, od čega je pet (5) izvršilaca primljeno u radni odnos u julu 2017. godine.**

Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, u cilju efikasnijeg i efektivnijeg ostvarivanja procesa rada, organizovani su poslovi u okviru organizacionih jedinica, i to: **Sektora za procjenu koncentracija, utvrđivanje zabranjenih sporazuma i zloupotrebe dominantnog položaja i Službi za opšte poslove i finansije.**

Poslovi u okviru Sektora odnose se na: praćenje i analiziranje uslova konkurencije na tržištu i tržištima pojedinih definisanih privrednih sektora; utvrđivanje metoda istraživanja konkurencije; rješavanje u postupku izuzeća od zabrane pojedinih sporazuma; predlaganje mjera prema učesnicima i udruženjima učesnika za učinjene povrede konkurencije ili radi njihovog spriječavanja, prestanka već nastale povrede i otklanjanja štetnih posljedica po učesnike i potrošače; pripremanje mišljenja o primjeni propisa u oblasti zaštite konkurencije; pripremanje stručne osnove za izradu nacrtu zakona i podzakonskih akata iz oblasti zaštite konkurencije; rješavanje u postupku procjene koncentracija; utvrđivanje zloupotrebe dominantnog položaja određenih učesnika na tržištu; utvrđivanje zabranjenih sporazuma; pripremanje zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka nadležnom organu i/ili izdavanja prekršajnih naloga u skladu sa zakonom kojim se uređuje prekršaj; pripremanje mišljenja u vezi sa važećim propisima koji utiču ili mogu uticati na konkurenciju i o tome obavješćavanje javnosti; izrade sektorskih analiza; prikupljanja, obrade i analiziranja podataka značajnih za utvrđivanje činjenica u postupku zaštite konkurencije i u tom cilju po potrebi vršenja neposrednog uvida kod stranke ili drugog učesnika u postupku; saradnju sa međunarodnim organizacijama, mrežama i institucijama koje se bave zaštitom konkurencije; uspostavljanju i održavanju regionalne saradnje; pripremanje izvještaja, protokola, sporazuma, memoranduma i međunarodnih dokumenata o saradnji sa

međunarodnim institucijama; praćenje propisa i primjenu prakse EU u oblasti zaštite konkurencije; pripremanje i izradu strategija, projekata, sektorskih analiza, programa i izvještaja o radu Agencije u dijelu poslova Sektora; kontrole sprovođenja mjera naloženih rješenjem; objavljivanje statističkih podataka, praćenje i analiziranje uslova konkurencije na tržištu regulisanih sektora, IT sektora, medija i oglašavanja, naročito praćenja promjena regulatornog okvira na definisanim tržištima, analiza uslova konkurencije, primjedbi učesnika na tržištu i korisnika usluga, saradnju sa nadležnim organima i organizacijama koji vrše nadzor nad izvršenjem uslužnih djelatnosti na teritoriji Crne Gore, strukovnim i drugim profesionalnim udruženjima kojima se vrši regulisanje uslova obavljanja određenih djelatnosti, Centralnom bankom, Agencijom za nadzor osiguranja; CALIMS i FZOCG na planu utvrđivanja mjera i akata nadležnih organa kojima se može ograničiti konkurencija, odnosno istraživanju mjera, akata i radnji učesnika na definisanim tržištima kojima se vrši povreda konkurencije, naročito praćenja promjena regulatornog okvira na definisanim tržištima, analiza uslova konkurencije, primjedbi učesnika na tržištu i korisnika usluga, napraćenje i analiziranje uslova konkurencije na finansijskom tržištu, tržištu zdravstva, slobodnih profesija i ostalih usluga i u okviru tih oblasti, održavanje saradnje sa nadležnim organima i organizacijama na planu obezbjeđivanja nesmetanog razvoja tržišta, te spriječavanja ograničenja konkurencije aktima tih organa; vršenje stalnih analiza na tržištu maloprodaje cijena, komercijalne politike, uslova nabavke i dostupnosti proizvoda krajnjim potrošačima, te pokretanje postupka analize tržišta, a koje se odnose na praćenje i analiziranje uslova konkurencije na tržištu građevinarstva, rudarstva, turizma, saobraćaja, prehrambene industrije i kućne hemije, a naročito praćenja promjena na definisanim tržištima, analiza uslova konkurencije, primjedbi učesnika na tržištu i korisnika usluga, kao i vršenje drugih poslova u skladu sa zakonom.

Nadležnosti Sektora razvrstane su u tri (3) odsjeka, i to:

- **Odsjek za zaštitu konkurencije na regulisanim tržištima u sektoru elektronskih komunikacija, informacionih tehnologija i medija;**
- **Odsjek za zaštitu konkurencije finansijskog tržišta, zdravstva, slobodnih profesija i ostalih usluga;**
- **Odsjek za zaštitu konkurencije na tržištu energetike, građevinarstva, šumarstva, rudarstva, turizma, saobraćaja, poljoprivrede i hemijskih proizvoda.**

U Sektoru su sistematizovana radna mjesta za 16 izvršilaca, i to: 6 u Odsjeku na regulisanim tržištima elektronskih komunikacija, informacionih tehnologija i medija; 5 u

Odsjeku za finansijsko tržište, zdravstvo, slobodne profesije i ostale usluge; i 5 u Odsjeku za tržište energetike, građevinarstva, šumarstva, rudarstva, turizma, saobraćaja, poljoprivrede i hemijskih proizvoda.

U Službi za opšte poslove i finansije obavljaju se poslovi koji se odnose na izradu opštih akata Agencije; pripremu i objedinjavanje programa, planova rada i izvještaja o radu Agencije; pripremu pojedinačnih akata o ostvarivanju prava iz radnih odnosa zaposlenih; pripremu akata za obračun zarada, naknada i drugih primanja zaposlenih; pripremu i zaključivanje ugovora sa fizičkim i pravnim licima; vođenje personalne evidencije; druge organizacione, pravne, materijalno-finansijske poslove, a posebno pripremu i izvršenje predračuna sredstava; izradu finansijskog plana; blagovremeno i namjensko korišćenje sredstava za namjene predviđene budžetom i finansijskim planom; vođenje poslovnih knjiga; izradu periodičnih obračuna i završnih računa; izradu finansijskih iskaza i dostavljanje Državnom trezoru; blagajničko poslovanje; knjigovodstvene poslove; ovjeravanje tačnosti i punovažnosti plaćanja državnim novcem; javne nabavke; kancelarijske i pomoćne poslove i druge poslove u skladu sa propisima.

U ovoj Službi su sistematizovana radna mjesta za 9 izvršilaca.

Van organizacionih jedinica obavljaju se poslovi Samostalnog savjetnika I – za poslove PR i saradnje sa domaćim i međunarodnim medijima i Samostalnog savjetnika III – za poslove saradnje sa nevladinim organizacijama.

Imajući u vidu navedeno, a naročito cijeneći potrebu razvoja administrativnog kapaciteta radi adekvatnog i potpunog sprovođenja Zakona o zaštiti konkurencije i ispunjenja predviđenih obaveza Crne Gore u skladu sa Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju, **Agencija nalazi da je predviđeni broj ovlašćenih službenih lica minimalan za obavljanje povjerenih nadležnosti, te da će u narednim godinama biti potreban i dodatni broj izvršilaca, angažovanih na rješavanju zahtjevnih postupaka povreda konkurencije.**

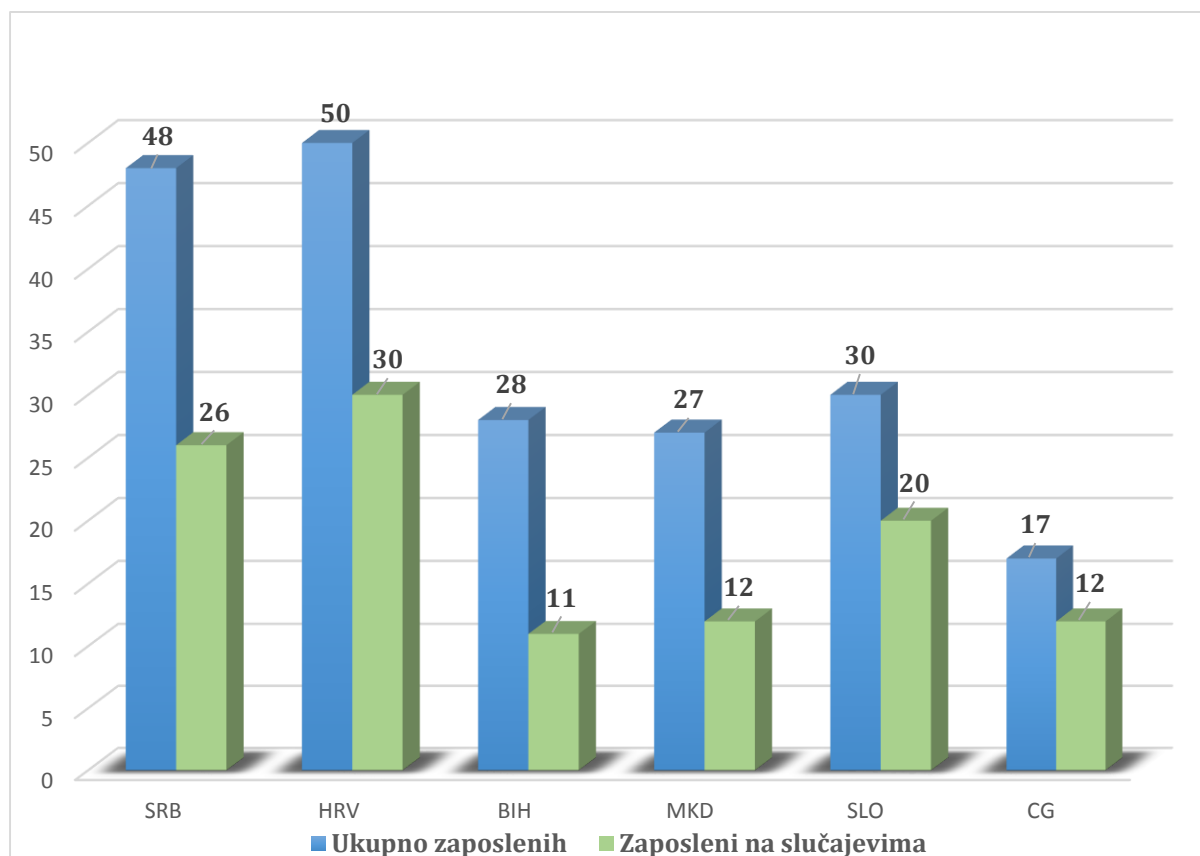
Popuna sistematizovanih radnih mjesta u narednom periodu vršiće se postepeno, polazeći od prioriteta, te saglasnosti Ministarstva finansija i budžetski opredijeljenih sredstava za ove namjene.

<i>Zaposleni u Agenciji za zaštitu konkurencije</i>				
<i>Kvalifikacija</i>	<i>Pravnici</i>	<i>Ekonomisti</i>	<i>Ostali</i>	<i>Ukupno</i>
1. VSS	5	8	2	15
2. SSS			1	1
<i>Ukupno</i>	5	8	3	16

Tabela 1: Kvalifikaciona struktura zaposlenih u Agenciji, stanje 01.10.2017. godine

<i>Zaposleni u Agenciji za zaštitu konkurencije</i>					
<i>Naziv sektora</i>	<i>VSS</i>			<i>SSS</i>	<i>Ukupno</i>
	<i>Pravnici</i>	<i>Ekonomisti</i>	<i>Ostali</i>		
<i>Direktor</i>		1			1
<i>Odjeljenje za procjenu koncentracija, utvrđivanje zabranjenih sporazuma i zloupotrebe dominantnog položaja</i>	5	7			12
<i>Služba za opšte poslove i finansije</i>		1	2	1	4
<i>Ukupno</i>	5	8	2	1	17

Tabela 2: Broj zaposlenih u Agenciji po organizacionim jedinicama, stanje 01.10.2017.godine

Grafikon 1: Broj zaposlenih u tijelima za zaštitu konkurencije u regionu

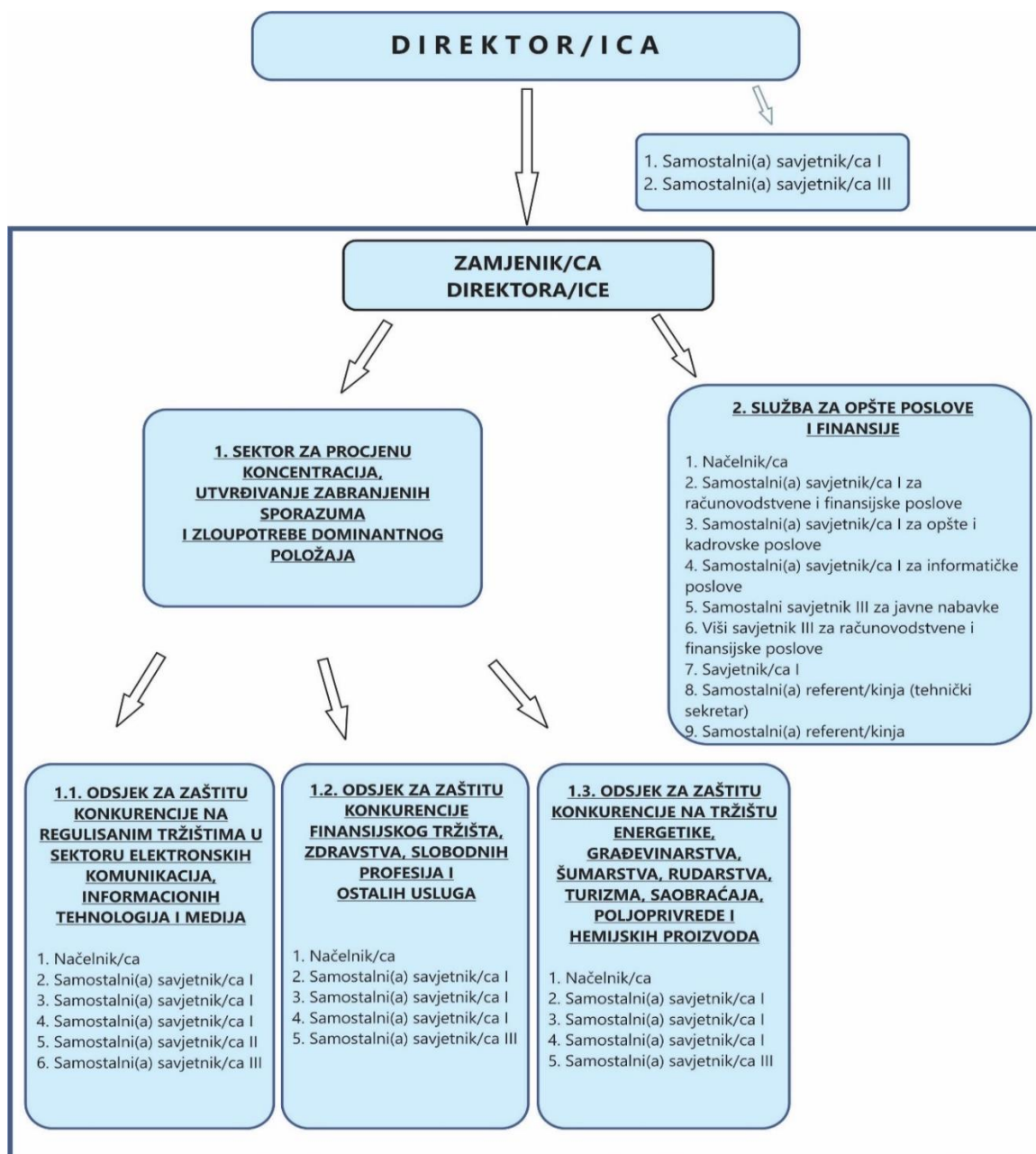
Iako je Crna Gora nastavila da razvija svoje administrativne kapacitete iz predmetne oblasti, **evidentno je da postoji potreba za daljim uvećanjem administrativnih i istraživačkih kapaciteta Agencije.**

Ovo posebno ako se ima u vidu da je politika konkurencije ocijenjena kao razvojna politika, koja je jedan od četiri stuba funkcionisanja unutrašnjeg zajedničkog EU tržišta, **te da je za pravilno i potpuno sprovođenje predmetne politike neophodan značajno veći broj obrazovanog i stručnog kadra nego što je to Agencija imala na raspolaganju u prethodnom periodu.**

Posebno se ističe da će se, a polazeći od rješenja sadržanih u Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti konkurencije, kojim je predviđeno da se nadležnosti i postupanja Komisije za kontrolu državne pomoći stavlja u nadležnost Agencije za zaštitu konkurencije, broj zaposlenih u Agenciji u 2018. godini povećati za sedam (7) izvršilaca.

Predmetna rješenja će omogućiti da se aktivnosti vezane za kontrolu državne pomoći sprovode u okviru postojećih institucija, bez proširenja mreže regulatornih tijela. Nacrt Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti konkurencije nije predmet usklađivanja sa specifičnim izvorima prava Evropske Unije i ratifikovanih međunarodnih konvencija. Međutim, odgovarajuće promjene su u suštini izvedene iz procesa pristupanja EU kroz obavezu osnivanja operativno nezavisnog tijela zaduženog za državnu pomoć, koja bi trebala imati ovlašćenja i resurse neophodne za punu primjenu pravila o državnoj pomoći.

**ŠEMATSKI PRIKAZ UNUTRAŠNJE ORGANIZACIJE
I SISTEMATIZACIJE AGENCIJE ZA ZAŠTITU KONKURENCIJE**

4. Planirane aktivnosti

Pojedinačno utvrđene pozicije u Finansijskom planu zasnovane su na projekciji prihoda, odnosno na osnovu ukupno opredijeljenih budžetskih sredstava za 2017. godinu, te planiranih aktivnosti Agencije usmjerenih ka ostvarivanju njene osnovne funkcije.

Agencija će u narednom periodu aktivno učestvovati i u kreiranju prakse na ovom području, kako bi joj to iskustvo pomoglo da se, po ulasku Crne Gore u EU, potpuno ravnopravno i efikasno uklopi u rad evropskih tijela za zaštitu konkurencije. Iz tih razloga, **aktivnosti Agencije u 2018. godini u značajnoj mjeri će biti usmjerene na postizanje ciljeva koji su pred Crnom Gorom postavljeni kao uslovi za otvaranje pregovaračkog Poglavlja 8: Zaštita konkurencije, i to i u dijelu koji se odnosi na tzv. „antitrust“ (ocjena sporazuma između učesnika na tržištu, zloupotrebe dominantnog položaja, te kontrolu koncentracija), a u skladu sa preuzetim obavezama iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju.**

Predmetne nadležnosti i postupanja sada će dominantno biti usmjerene i u dijelu državne pomoći, posebno ako se ima u vidu zakonodavna rješenja na snazi kojima je uređena predmetna oblast.

Efikasna i uspješna zaštita konkurencije ostvaruje se i raspoloživim ljudskim i materijalnim resursima u svakodnevnoj praksi Agencije, u postupcima koji zahtijevaju složene pravne i ekonomske analize, upućenost u propise i podzakonske akte i poznavanje specifičnosti preduzetnika i sektora, kao i njihovog ponašanja na tržištu. U tom pravcu, posebne aktivnosti u 2018. godini biće usmjerene na jačanju administrativnih kapaciteta, prvenstveno u dijelu državne pomoći.

Poseban dio aktivnosti i u 2018. godini biće usmjeren na poslove kojima je cilj **afirmacija tržišnih načela već prilikom predlaganja Zakona ili propisa kojima se stvaraju pretpostavke za razvoj određenih tržišta, te posebno uslova poslovanja na njima.**

Konačno, u djelokrugu rada Agencije, uz svakodnevne poslove iz opisanih aktivnosti, ubraja se i **aktivno učešće predstavnika Agencije u pregovorima za pristupanje Crne Gore u EU, konkretno u otvaranju poglavlja 8 - Zaštita konkurencije.** U tom pravcu, Agencija će **intenzivno sarađivati sa državnim i pravosudnim institucijama u Crnoj Gori i Evropskom komisijom, nastaviti sa korišćenjem i sprovođenjem EU projekata, kao i međunarodnim aktivnostima iz djelokruga svoga rada.**

Nadležnosti i postupanja Agencije u 2018. godini treba posmatrati prvenstveno kroz **doprinos ukupnom ekonomskom razvoju zemlje instrumentima politike i zaštite prava konkurencije**, koji se ogledaju u suzbijanju netržišnih oblika ponašanja preduzetnika, posebno onih u dominantnom, odnosno monopolskom položaju. **Uklanjanje prepreka za pristup tržištu ili distributivnim kanalima novim preduzetnicima, te preduzetnicima manje tržišne snage, stvaraju se pretpostavke za ravnopravnu tržišnu utakmicu, što povoljno utiče i na politiku zapošljavanja.**

Predmetne aktivnosti Agencije, planirane tokom 2018. godine, upućuju na **stvaranje uslova za ekonomski rast koji se zasniva na inovacijama i novim ulaganjima, povećanju produktivnosti, rastu zaposlenosti, te jačanju konkurentske sposobnosti crnogorske ekonomije**, ali i značaju sprovođenja prava i politike konkurencije u tržišnoj ekonomiji, kroz ravnopravan tretman svih subjekata, te stvaranja jednakih uslova za sve učesnike na tržištu, bez obzira na njihovu tržišnu snagu, kako bi se stvorilo ekonomsko i institucionalno okruženje koje će podsticati inovacije i nova ulaganja, kako boljim zakonodavstvom, tako i uklanjanjem administrativnih i drugih barijera ili pak sankcionisanjem protiv tržišnih postupanja učesnika na način koji će svima osigurati jednake uslove privređivanja.

Politika zaštite konkurencije je izuzetno važan segment svakog, pa i crnogorskog tržišta. Ovo iz razloga što upravo kvalitet tržišnih sloboda, stepen konkurencije i mogućnost ulaska novih igrača na tržište opredjeljuje konkurentnost jedne privrede za kontinuirani razvoj i privlačenje stranih direktnih investicija. Istovremeno, politika konkurencije i propisi koji uređuju ovu oblast su ključne teme i evropske politike zajedničkog tržišta, te kao takve za Crnu Goru predstavljaju dio najznačajnijeg poglavlja na putu pristupanja EU. Kao i u članicama Unije, konkurencija je i u Crnoj Gori ustavna kategorija, pa ona i **njena zaštita predstavljaju osnovu tržišne ekonomije i ekonomsko političke stabilnosti zemlje.**

Na osnovu prispjelih zahtjeva i predmeta u radu, te iskustva zemalja u okruženju, Agencija razumije u potpunosti svoju ulogu na planu ispunjenja svih obaveza u postupku pregovora o pristupanju Crne Gore EU, naročito cijeneći značaj politike konkurencije za funkcionisanje jedinstvenog unutrašnjeg tržišta EU. U tom smislu, Agencija je, na osnovu dosadašnjih zahtjeva EK, u obavezi da obezbijedi kao minimum, a što su bili i prioriteti u njenom radu i u prethodnim godinama, između ostalog:

- Učestvovanje u dijelu aktivnosti na usaglašavanju zakonodavnog okvira;
- Nadzor nad sprovođenjem prakse Evropskih sudova i EK u pojedinačnim slučajevima i primjena u postupcima u Crnoj Gori;
- Transparentan rad i potpunu obaviještenost privrednih subjekata i opšte populacije o značaju i ciljevima politike konkurencije: a) preventivno – saradnjom

sa drugim organima i organizacijama u Crnoj Gori (prije svega nezavisna regulatorna tijela), i b) represivno – donošenjem valjanih rješenja na nadležnost prekršajnih sudova, sa ciljem kažnjavanja u korist Budžeta Crne Gore;

- Unaprijeđenje međunarodne saradnje na planu stvaranja jedinstvene prakse u postupcima dokazivanja i ocjene dokaza, a u skladu sa zemljama EU i okruženja, i
- Povećanje administrativnih kapaciteta Agencije, posebno u dijelu novih nadležnosti i postupanja u okviru državne pomoći.

S tim u vezi, Agencija je, uzimajući u obzir očekivani dalji razvoj politike konkurencije, razumijevanja svih nezakonitih radnji i prakse koje postoje na tržištu Crne Gore te aktivnosti u toku, koji moraju biti predmet posebnog i zahtjevnog postupka dokazivanja **projektovala potrebu većeg angažovanja sredstava u odnosu na 2017. godinu.**

Posebno ističemo da je, u tom pravcu, **postupljeno po preporukama sa bilateralnog skrininga u dijelu jačanja administrativnih kapaciteta Agencije, što je posljednjim Izvještajem o napretku ocijenjeno pozitivnim.**

Navedene osnovne ciljeve EK kontinuirano sadrži u svim svojim izvještajima o napretku Crne Gore u ovoj politici u postupku pregovora za pristupanje EU, a što je i direktan zahtjev postavljen od strane predstavnika EK (politika konkurencije i proširenje).

Svi navedeni ciljevi su projektovani u skladu sa potrebama i veličini sveukupnog tržišta Crne Gore, kao i potrebe dosljednog sprovođenja zakonodavnog okvira na snazi u Crnoj Gori na ovom planu. Ostvarenje navedenih ciljeva će u velikoj mjeri **pomoći dalji razvoj ekonomije Crne Gore, povećati sigurnost za investitore i obezbijediti ispunjenje postavljenih uslova i zahtjeva EU na planu integracija.**

4.1. Ekonomske analize

U okviru svojih nadležnosti, Agencija prati i analizira uslove konkurencije na tržištu i tržištima pojedinih privrednih sektora. U tom smislu, **Agencija će tokom 2018. godine analizirati uslove konkurencije prilikom odlučivanja u svakom pojedinačnom slučaju ispitivanja povrede konkurencije po službenoj dužnosti, odnosno izuzeća od zabrane, kao i u postupcima odobravanja koncentracija.** Istovremeno, Agencija može u svakom slučaju postojanja indicije da određena tržišna kretanja ili ponašanja učesnika na tržištu upućuju na potencijalnu povredu konkurencije ili drugačije neuobičajenu distorziju tržišta u pogledu cijene, uslova kupovine ili nabavke i sl., pokrenuti postupak **sektorske analize.**

Istraživanja tržišta sprovode se u cilju boljeg razumijevanja pojedinih sektora, odnosno relevantnih tržišta, dubinskih analiza tržišta ili pojedine prakse na tržištu, i to prije svega na tržištima koja ukazuju na slabosti njegovog funkcionisanja. Iste slabosti mogu biti posljedica postupanja učesnika na tržištu, strukture pojedinog tržišta, ponašanja i navike potrošača ili drugih postupanja koja mogu negativno uticati na krajnje potrošače. Sektorska istraživanja sprovode se na tržištima na kojima se, kroz davanje mišljenja i preporuka, može znatno povećati konkurentsko okruženje, te u vezi sa tim povećati korist koju tržišna konkurencija donosi krajnjim potrošačima. Takva istraživanja često **otkriju i nepravilnosti na tržištu koja su suprotna propisima o zaštiti konkurencije, te istovremeno predstavljaju osnov za pokretanje postupaka.**

Na drugoj strani, istraživanja tržišta i pripremljene sektorske analize s tim u vezi, obzirom na metodologiju i način sprovođenja, **često mogu predstavljati i korektiv u ponašanju preduzetnika** koji su obuhvaćeni predmetnim istraživanjima. Istovremeno, **opremanje Agencije savremenom forenzičkom opremom**, te intenzivna i efikasna edukacija eksperata na specijalizovanim seminarima i radionicama u organizaciji EK, sa ciljem pravovremenog sprovođenja nenajavljenih neposrednih uvida, omogućiti će Agenciji efikasnija, te na evropskoj praksi zasnovana postupanja.

Istovremeno, sektorska istraživanja su često **osnova za mišljenja i preporuke koje Agencija dostavlja nadležnim državnim institucijama, jedinicama lokalne uprave**, a u cilju otklanjanja prepreka pristupa tržištu, dok se objavom rezultata takvih istraživanja, posebno sprovođenjem mjera sadržanim u mišljenjima i preporukama, istovremeno jača kultura zaštite konkurencije.

Priprema ekonomskih analiza s tim u vezi **zahtijeva i značajne materijalne resurse** o čemu svjedoče iskustva i obimnost analiza koje sprovodi Evropska komisija i zemlje sa dužom tradicijom u ovom poslu. Takva istraživanja imaju svoju vrijednost kako za one koji obavljaju ili žele obavljati određene djelatnosti, tako i za relevantne državne institucije koje predlažu zakonske modele uređenja tih djelatnosti, obzirom da upućuju na razloge koji dovode do pasiviziranja tržišta na štetu krajnjih korisnika i potrošača. Ona **doprinose razvoju kulture tržišne konkurencije**, jer organi državne vlasti, preduzetnici i korisnici usluga imaju uvid u tržišne aspekte obavljanja pojedinih djelatnosti i mogućnosti njihovog redefinisavanja na tržišnim osnovama.

Agencija je će i u 2018. godini sprovoditi istraživanja tržišta u cilju boljeg razumijevanja pojedinih sektora, odnosno relevantnih tržišta, dubinskih analiza tržišta ili pojedine prakse na tržištu, i to prije svega na tržištima koja ukazuju na slabosti njegovog funkcionisanja.

4.2. Posebna ovlašćenja i postupanja Agencije u dijelu kartelnih sporazuma

(inspekcija na licu mjesta – nenajavljeni neposredni uvid)

Zakonom o zaštiti konkurencije predviđena su posebna ovlašćenja u postupanjima Agencije u borbi protiv zabranjenih - kartelnih sporazuma. Jedan od njih je svakako ovlašćenje za **spровоđenje nenajavljenih uvida** poslovnih i drugih prostorija preduzetnika, zemljišta i prevoznih sredstava, pečaćenje i privremeno oduzimanje predmeta, kao i uvid u poslovne knjige i ostalu dokumentaciju.

Borba protiv kartela, odnosno njihovo otkrivanje i potvrđivanje, prvenstveno je zavisno od tehničko-tehnološke opremljenosti i stručne osposobljenosti zaposlenih.

Agencija međutim, u primjeni ovlašćenja sprovođenja nenajavljenih uvida, još uvijek ima ograničeno iskustvo. Razlog tome je **nedostatak adekvatne opreme za digitalnu forenziku**, odnosno nemogućnost nabavke iste **zbog ograničenih budžetskih sredstava**. Ipak, potrebno je napomenuti da, efikasnom i dugotrajnom edukacijom, a u okviru projekata koje finansira i sprovodi Delegacija EU u Crnoj Gori, zaposleni u **Agenciji su u potpunosti obučeni za sprovođenje nenajavljenih uvida**.

Obzirom na razvoj tehnologije i činjenicu da se danas podaci sve više čuvaju u digitalnom obliku, a komunikacija između preduzetnika odvija isključivo u elektronskom obliku, **pretrage su prvenstveno fokusirane na računare, servere, mobilne i ostale elektronske uređaje**. Za kvalitetnu i efikasnu pretragu istih, Agenciji je, uz osposobljene – edukovane kadrove, potrebna i oprema za digitalnu forenziku, kojom se na licu mjesta mogu pretražiti, pronaći i sačuvati digitalni dokazi.

U periodu intenzivnog tehnološkog razvoja i promjena u poslovanju i komunikaciji, te mogućnosti koje pruža informaciono - telekomunikaciona oprema i tehnološki trendovi, **otkrivanje kartela iz poslovnih prostorija Agencije je gotovo nemoguće**. U tom smislu, korišćenje predmetne – digitalne forenzičke opreme koja omogućava „rad na terenu“, odnosno u poslovnim prostorijama preduzetnika, te direktno preuzimanje dokaza u vidu dokumentacije, je tehnološki standard koji Agencija za zaštitu konkurencije želi da primijeni u cilju razotkrivanja i destabilizacije zabranjenih - kartelnih sporazuma. U tom pravcu, a u okviru ALA projekta, **Delegacija EU u Podgorici prepoznala je potrebu odobravanja, odnosno izdvajanja novčanih sredstava za nabavku dijela opreme za digitalnu forenziku**, koja će Agenciji osigurati neophodnu tehničku opremljenost za sprovođenje predmetnog ovlašćenja.

Kompletiranost forenzičke opreme obezbijediće se dijelom iz budžetski opredijeljenih sredstava za 2018. godinu, kao i kroz tehničku pomoć EK u okviru projekata koji se finansiraju i sprovode preko Delegacije EU u Crnoj Gori.

4.3. Saradnja sa sektorskim regulatorima

Sektorski regulatori predstavljaju specifičan i važan element čija *ex ante* regulatorna moć predstavlja efikasnu polugu zaštite konkurencije na tržištu. Regulatorna reforma je postala važan segment politike širom svijeta, ujedno postajući i jedan od preduslova za regionalno i svako šire udruživanje. **Regulacija podrazumijeva veću stabilnost, transparentnost, predvidljivost tehnološkog razvoja države i lokalne zajednice, kao i pravnog sistema.**

Pored opšte poznatih razloga, između ostalog, **bitno je da regulator bude nezavisan** i zbog transparentne primjene sektorskih politika koje omogućavaju liberalizaciju tržišta podsticanja privatnih ulaganja, te stvaranja stabilnog i predvidivog pravnog regulatornog okruženja. Na taj način, pruža se garancija svim učesnicima na tržištu da budu tretirani na fer i nepristrasan način.

Agenciji je svakako od izuzetnog značaja, u toku vođenja postupka, svaka podrška i pomoć nadležnih organa, prije svega na planu potpunog i jasnog funkcionisanja pojedinog tržišta, regulatornog okvira koji sprovodi upravo nadležni organ, kao i specifična tehnička i stručna znanja koje posjeduju ovlašćena službena lica u pojedinom regulatornom organu. Ovo iz razloga što ovlašćena **službena lica i Agencija nijesu i ne mogu biti upoznata, te u potpunosti razumjeti sve specifičnosti pojedinačnog tržišta** koje mogu u velikoj mjeri uticati na utvrđivanje svih bitnih činjenica i okolnosti prije donošenja odluke o postojanju povrede konkurencije, odnosno ispunjenja uslova za odobrenje koncentracije.

Agencija u dosadašnjem radu **ima izuzetna iskustva sa kolegama iz pojedinih regulisanih sektora privrede**, prije svega na stvaranju regulatornog okvira u njihovoj nadležnosti koji obezbjeđuje da se osnovni principi konkurencije na tržištu u svemu poštuju, dok analize i postupanja iz nadležnosti sektorskih regulatora u velikoj mjeri stvaraju uslove za nesmetan razvoj pojedinih relevantnih tržišta.

Posebno treba istaći da sektorski regulatori u pojedinim slučajevima mogu imati određene ciljeve koji su ponekad **u suprotnosti, ili bar u određenoj mjeri ograničavaju razvoj slobodne i potpune konkurencije na tržištu**, što može proizvesti određene neusaglašenosti između razumijevanja regulatornog organa i Agencije za

zaštitu konkurencije. Ipak, **pravovremena i potpuna saradnja** može obezbijediti da se predmetna razmimoilaženja izbjegnu.

Agencija, za razliku od sektorskih regulatornih tijela, nije regulator, već nezavisan organ sa svojstvom pravnog lica koji vrši poslove utvrđene Zakonom. Istovremeno, ona je nadležna je za sprovođenje propisa o zaštiti konkurencije. Specijalizovani sektorski regulatori djeluju *ex ante*, i to isključivo na tržištima za koja su nadležni na osnovu posebnih propisa. Nasuprot tome, Agencija, kao nezavisan organ, djeluje isključivo *ex post*, i to na postupanja učesnika na svim tržištima, nezavisno od toga da li sektorski regulator postoji na konkretnom tržištu ili ne. Drugim riječima, **Agencija djeluje i na tržištima na kojima postoje sektorski regulatori**, i nakon njihove regulacije vodi postupke utvrđivanja narušavanja konkurencije protiv učesnika koji djeluju na tim tržištima, ako su postupanja tih učesnika protivna propisima o zaštiti konkurencije. Dakle, uloga Agencije je da štiti konkurenciju na svim, praktično nebrojenim relevantnim tržištima, primjenjujući propise o zaštiti konkurencije, i to na širok krug subjekata.

Evidentna je i veća uloga Agencije i veći broj inicijativa za njenim angažovanjem i učestvovanjem u analizi potencijalnih regulatornih prepreka na tržištu. To svjedoči da je Agencija, nakon dugotrajnog i upornog rada, prepoznata kao institucija koja je kroz ovu ulogu postala važan faktor u prevenciji primjene i moguće povrede propisa o zaštiti konkurencije. Takav pristup u radu i vođenju postupaka Agencija će i dalje zadržati.

Nezavisnost i nepristrasnost osnovna su načela djelovanja Agencije. Neophodan preduslov za efikasan rad Agencije predstavlja i stalni dijalog i kvalitetan sistem razmjene informacija sa nadležnim sektorskim regulatorima u pravcu unaprijeđenja i razvoja konkurencije na tržištu.

Saradnja sa sektorskim regulatorima, sa kojima su već **potpisani protokoli o saradnji**, pokazala se kao izuzetno korisna prije svega u pogledu razmjene podataka, ali i u pogledu konsultacija i razmjene stavova po aktuelnim temama ili postupcima koji se vode kako pred Agencijom, tako i pred drugim institucijama. Ciljevi ovakve saradnje sa regulatornim tijelima i državnim organima i organizacijama, između ostalog su **stalna razmjena informacija i podataka, usaglašavanje stavova o pitanjima od zajedničkog interesa, kao i zajedničko učešće u aktivnostima koje doprinose afirmaciji politika koje sprovode ova tijela u okviru zakonom utvrđenih nadležnosti.**

Osim navedenih i do sada potpisanih protokola o saradnji, Agencija razmatra opravdanost trenutnih inicijativa, pokrenutih u funkciji kvaliteta izvršavanja njenih zakonskih nadležnosti, a u cilju uspostavljanja i formalizovanja saradnje i sa drugim organima i organizacijama.

Shodno navedenom, Agencija će i u 2018. godini nastaviti saradnju s nadležnim tijelima i sektorskim regulatorima, te na taj način uticati na unaprijeđenje instituta zaštite konkurencije u svim sektorima čiji je nadzor povjeren posebnim regulatorima.

4.4. Competition advocacy (širenje svijesti)

Imajući u vidu da se radi o novoj grani prava, te da pravo i politika konkurencije još uvijek nijesu dovoljno poznati u Crnoj Gori od strane preduzetnika, institucija, stručne i šire javnosti, a polazeći od važnosti ovih propisa za rast i unaprijeđenje ekonomije, konkurentnosti i socijalnih ciljeva, Agencija je posebno upućena na **podizanje svijesti o ulozi i značaju koji zaštita konkurencije ima za razvoj ekonomskih sloboda u Crnoj Gori.**

Promovisanje prava i politike zaštite konkurencije i širenje kulture tržišne utakmice obuhvata **podizanje svijesti o efektima tržišne konkurencije na rast konkurentnosti nacionalne ekonomije**, uključujući i upoznavanje sa **prednostima koje tržišna konkurencija donosi potrošaču**. Isto tako, kultura tržišne konkurencije podrazumijeva i doprinosi stvaranju i usklađenosti zakonodavnog okvira koji će **podsticati konkurentno okruženje za razvoj preuzetništva i služiti opštem interesu.**

Pored navedenog, značajan dio rada i postupanja Agencije na ovom području odnosi se i na ovlašćenja Agencije za **davanje stručnih mišljenja** na važeće propise, davanje mišljenja kojima se promoviše znanje o tržišnoj konkurenciji te donošenju mišljenja ili stručnih stavova o rješenjima i razvoju komparativne prakse iz područja prava i zaštite politike konkurencije.

Istovremeno, sve je veći broj preduzetnika koji svojim podnescima informišu Agenciju o predmetnoj problematici, tražeći postupanja sa nivoa Agencije radi zaštite ekonomskih sloboda na pojedinim relevantnim tržištima. Isto ukazuje na razvoj i nivo znanja o tržišnoj konkurenciji, što se svakako može prvenstveno odnositi na ulogu Agencije i transparentnost njenog rada.

Agencija će, tokom 2018. godine, dati puni doprinos aktivnostima usmjerenim na **širenje svijesti o potrebi zaštite konkurencije**, kao i aktivnom razumijevanju i angažovanju svih koji imaju direktnog i /ili indirektnog uticaja na ovom planu.

Istovremeno, nastaviće se sa **edukacijom sudija Upravnog i Vrhovnog suda, privrednih i prekršajnih sudova, a u okviru zajedničkih aktivnosti sa potencijalnim projektima i Centrom za edukaciju nosilaca pravosudne funkcije u Crnoj Gori**, imajući u vidu izuzetan značaj pravosudnih institucija na planu boljeg i efikasnijeg

sagledavanja ekonomsko – pravnih instituta politike zaštite konkurencije i pravne sigurnosti za građane i kompanije, kao i njihovu izuzetnu ulogu u dosljednom i punom sprovođenju politike konkurencije, a naročito u odnosu na zakonom utvrđenu kaznenu politiku.

Agencija je u proteklom periodu **iskazala jasnu spremnost na sprovođenju postupaka i protiv velikih privrednih subjekata te da je neophodno na planu pune primjene politike konkurencije, u skladu sa evropskim zakonodavstvom, obezbijediti pravnu sigurnost i poslovnu predvidljivost za sve domaće i inostrane privredne subjekte koji posluju u Crnoj Gori.**

4.5. Međunarodna saradnja

Na području zaštite konkurencije međunarodna saradnja Agencije obuhvata aktivnosti sa međunarodnim organizacijama za zaštitu konkurencije, kao i usku saradnju sa Evropskom Komisijom. Agencija je aktivna i u okviru drugih foruma/platformi za saradnju tijela za zaštitu konkurencije pod nadzorom OECD-a i EU, kao i međunarodne mreže tijela za zaštitu konkurencije (ICN).

Posebna saradnja ostvarena je i na bilateralnoj osnovi, sa tijelima za zaštitu konkurencije pojedinih zemalja članica EU, te zemalja regiona.

➤ ICN

Agencija je od 2007 godine članica **ICN** - International Competition Network. Saradnja u okviru ove mreže nastavila se i tokom izvještajnog perioda.

ICN je međunarodno tijelo isključivo posvećeno sprovođenju Zakona o zaštiti konkurencije, čiji su članovi nacionalna i multinacionalna tijela za zaštitu konkurencije. ICN organizuje godišnje konferencije i radionice, kojim se želi pružiti prilika da se razgovara o projektima radnih grupa, oformljenih između članova ICN-a, kao i njihovom sprovođenju.

Agencija se i pored ograničenih resursa, kada su kapaciteti i budžetska sredstva u pitanju, nastojala da obezbijedi učešće u aktivnostima ICN-a, te je, iako u nemogućnosti iz gore navedenih razloga da pohađa/prisustvuje prestižnim konferencijama i radionicama organizovanim od strane ovog tijela, uredno dostavljala odgovore na upitnike ICN-a.

➤ RCC-OECD

Agencija je aktivna u projektima *Regionalnog centra za konkurenciju u Budimpešti (RCC)*,

koji predstavlja partnerski projekat OECD-a i Mađarskog tijela za zaštitu konkurencije (GVH), s ciljem pružanja pomoći u jačanju kapaciteta i sprovođenju politike zaštite konkurencije u regionima istočne, jugoistočne i centralne Evrope, kroz organizovanje radionica za predstavnike tijela za zaštitu konkurencije.

- SCF –Forum o konkurenciji u Sofiji
- Nadzor saobraćaja jugoistočne Evrope (SEETO)

4.6. Stručno usavršavanje kroz učešće na međunarodnim skupovima

U cilju praćenja tokova i razvoja, kao i aktuelnosti vezanih za pravo i politiku konkurencije na širem, globalnom nivou, a sa namjerom jačanja kapaciteta i razvoja svojih ograničenih ljudskih resursa, Agencija je nastojala da, kao i prethodnih godina, učestvuje na svim važnijim seminarima, radionicama, konferencijama i ostalim skupovima.

I pored ograničenih kapaciteta, predstavnici Agencije će učestvovati u radu međunarodnih platformi/foruma, od kojih neki organizuju radionice/sastanke/seminare na godišnjem, polugodišnjem ili kvartalnom nivou, te prisustvovati predavanjima eksperata i aktivno učestvovati u radionicama i sastancima, razmjenjujući ili prezentirajući svoja iskustva.

Ipak treba posebno istaći da zaposleni imaju umjeren nivo obuke, uzimajući u obzir prethodnu praksu Agencije. Naime, **usljed izuzetno niskog nivoa opredijeljenih sredstava za ove namjene u prethodnom period, zaposleni u Agenciji su spriječeni da prisustvuju velikim regionalnim i međunarodnim obrazovnim konferencijama**, na kojima se, pored razmjene iskustava, pružaju šanse za unaprjeđenje znanja i stručno usavršavanje.

Budući (odobreni i potencijalni) projekti tehničke podrške AZZK

- “Jačanje institucionalnih i tehničkih kapaciteta Agencije za zaštitu konkurencije”

Twinning light projekat odobren u sklopu Instrumenta za evropsku integraciju (EUIF)

Početak: 2018. godina, trajanje 6 do 8 mjeseci, priprema projektne dokumentacije je u toku.

Opšti cilj projekta je pomoć Crnoj Gori u procesu pregovora o pristupanju EU u oblasti politike zaštite konkurencije, dok je svrha projekta jačanje kapaciteta Agencije za zaštitu konkurencije za odgovarajuću primjenu Zakona o zaštiti konkurencije.

Aktivnosti u okviru ovog projekta obuhvatiće organizovanje radionica, predavanja, stručne/tehničke pomoći u dijelu rada na predmetima povrede konkurencije i koncentracija, sprovođenja ekonomskih analiza, kao i neposrednih nenajavljenih uvida, a imaće za cilj jačanje njihovih kapaciteta za rad na predmetima i sprovođenje složenih istraga tržišta i ekonomskih analiza, uz prihvatanje i usvajanje najbolje prakse u EU.

➤ EBRD- buduća tehnička saradnja

AZZK je ponuđena mogućnost za projekat pomoći od strane EBRD-a u septembru 2016. godine. Projekat je interno odobren i sredstva su obezbijeđena. U toku je postupak angažovanja eksperata, a početak projekta se očekuje za kraj 2017. / početak 2018. godine. Oblasti pomoći od strane EBRD:

- Nabavka ekonometrijsku softvera (STATA ili E-Views), i pružanje kratke obuke za osoblje Agencije o korišćenju ovog softvera;
- Organizovanje obuke za zaposlene Agencije koji rade na analizama u predmetima zloupotrebe dominantnog položaja i koncentracija, a u vezi sa procenom uticaja na konkurenciju na tržištu/analiza efekata, uključujući i definisanje tržišta - SSNIP test, Uppi, Guppi, itd.
- Aktivnosti usmjerena na competition advocacy - u vezi sa podizanjem svijesti javnosti o politici i pravu konkurencije;
- Izrada brošura o Zakonu o zaštiti konkurencije, o nadležnostima Agencije, Vodič za preduzeća o Zakonu o zaštiti konkurencije, rječnik termina iz ove oblasti, itd.
- Organizovanje edukativnih seminara o politici i pravu konkurencije za javnost, (npr. privrednike), obrazovni događaji - prijedlog da bude u saradnji sa Privrednom Komorom.
- Razvoj komunikacione strategije i advocacy plana za Agenciju.

Takođe, Agencija za zaštitu konkurencije zahtijevala je budućim IPA 2016 i 2018 podršku u sljedećim oblastima:

- **IPA 2016** - jačanje administrativnih i istražnih kapaciteta Agencije za zaštitu konkurencije, kao i kapaciteta pravosuđa. S tim u vezi, unaprijeđenje stručnosti, sposobnosti i kapaciteta Agencije u postupanju u predmetima, sprovođenju istrage i donošenju odluka na osnovu analize tržišta (koristeći najprikladnije ekonomske / ekonometrijske metode) i unaprijeđenje znanja sudova (i sudija prekršajnih sudova) o vrijednosti direktnih i posrednih dokaza u slučajevima zaštite konkurencije, s ciljem daljeg poboljšanja / jačanja izvršenja u zakonodavstvu o zaštiti konkurencije i jačanja kapaciteta Agencije za sprovođenje zakona i politike konkurencije. Takođe, IPOM 2016 zahtijevana je nabavka IT forenzičkog softvera i odgovarajuća obuka za isto. IT forenzički softver je neophodan za obavljanje inspekcija na licu mjesta tokom ispitnih postupaka Agencije, a u cilju pronalaženja dokaza koji su relevantni za postupak i utvrđivanja postojanja kršenja Zakona o zaštiti konkurencije.
- U okviru **IPA 2018**, Agencija je identifikovala kao potrebnu dalju edukaciju i obuku zaposlenih koji rade na predmetima, organizovanjem tehničke pomoći u radu, sprovođenju ekonomskih analiza, kao i edukaciju sudija Upravnog i prekršajnih sudova.

5. Izvori finansiranja i struktura prihoda Agencije

Zakonom o zaštiti konkurencije (član 24 stav 1) je utvrđeno da se sredstva neophodna za rad Agencije obezbjeđuju iz:

- **naknada koje se plaćaju Agenciji,**
- **Budžeta Crne Gore, donacija,**
- **kao i ostalih izvora u skladu sa zakonom.**

Naknade se utvrđuju Tarifnikom, koji je donijela Agencija uz saglasnost Vlade Crne Gore. Visina naknada utvrđuje se za rješenja i akte koje izdaje Agencija pojedinim učesnicima na tržištu.

Predložena rješenja u Tarifniku daju mogućnost zainteresovanim učesnicima na tržištu da, prije podnošenja određenog zahtjeva Agenciji, budu upoznati sa nivoom naknada koje će snositi za izdavanje akata od strane Agencije po njihovom zahtjevu. Naknade se evidentiraju i nalaze na posebnom računu kod Centralne banke Crne Gore.

Prihodi po ovom osnovu se ne mogu planirati, polazeći od činjenice da Agencija ne može ni približno znati koliko će, prije svega, biti podnešenih zahtjeva za izdavanje odobrenja za sprovođenje koncentracije, odnosno koliko će biti promjena vlasničke i upravljačke strukture na tržištu tokom godine. Prvenstveno iz tih razloga, **sredstva Budžeta Crne Gore predstavljaju glavni, i za sada jedini, izvor finansiranja Agencije, imajući u vidu nepredvidljivost i nesigurnost finansiranja iz sopstvenih izvora.** Naravno, na kraju kalendarske godine, cjelokupan iznos sredstava ostvaren po ovom osnovu prenosi se Budžetu Crne Gore.

U skladu sa odredbama člana 25 Zakona o zaštiti konkurencije, Završni račun Agencije podliježe godišnjoj reviziji nezavisnog ovlašćenog revizora, određenog u skladu sa Zakonom. Isto tako, Agencija je u obavezi da, do kraja II kvartala tekuće godine, podnese Vladi Završni račun sa Izvještajem nezavisnog ovlašćenog revizora, odnosno da u istom roku Vladi i Skupštini Crne Gore dostavi Izvještaj o radu za prethodnu godinu, radi usvajanja. S tim u vezi, a shodno Pravilniku o načinu sačinjavanja i podnošenja finansijskih izvještaja budžeta, državnih fondova i jedinica lokalne samouprave (»Sl. list CG«, br. 32/10 i 14/11 i 16/13) Agencija je Ministarstvu finansija, dana 27.02.2017. godine, pod brojem 03-66/1 dostavila Završni račun na propisanim obrascima.

Još jednom se ističe da **Agencija nema finansijsku nezavisnost, nema svoj žiro račun, da se u potpunosti i finansira iz Budžeta Crne Gore, odnosno da je ista budžetska potrošačka jedinica.**

Na osnovu iznijetog, **Agencija je u obavezi da svoje finansijsko poslovanje vodi u svemu i u skladu sa propisima na snazi vezanim za budžetsko poslovanje**, odnosno u skladu sa Pravilnikom o načinu sačinjavanja i podnošenja finansijskih izvještaja budžeta, državnih fondova i jedinica lokalnih samouprava, te da sačinjava finansijske iskaze u skladu sa Pravilnikom o jedinstvenoj klasifikaciji računa za Budžet Republike, budžete vanbudžetskih fondova i budžete opština.

Agencija će svoje finansijsko poslovanje i dalje sprovoditi u svemu i u skladu sa propisima budžetskih potrošačkih jedinica, a koje propise ćemo uvijek bez rezervi ispoštovati i u potpunosti primjenjivati.

6. Prihodi Agencije

Plan prihoda Agencije za 2018. godinu pripremljen je u skladu sa zaključcima i preporukama Vlade Crne Gore, a na osnovu usaglašenog stava sa Ministarstvom finansija. Ukupan iznos od **763,286.00€** biće opredijeljen i sadržan u Budžetu Crne Gore za 2018. godinu.

Posebno se ističe da je kroz Finansijski plan bilo neophodno obezbijediti dodatna sredstva, odnosno stvoriti osnove za efikasno funkcionisanje predsjednika i članova Savjeta te zamjenika i dva pomoćnika. U tom pravcu, posebno su uvećane stavke pojedinih klasifikacija, i to:

- 411 – bruto zarade i doprinosi na teret poslodavca;
- 413 – rashodi za materijal;
- 417 – renta, i
- 441 – kapitalni izdaci.

Imajući u vidu rješenja sadržana odredbama Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti konkurencije, odnosno odredbama Zakon o kontroli državne pomoći, kojim je predviđeno da se nadležnosti i postupanja Komisije za kontrolu državne pomoći stavljaju u nadležnost Agencije za zaštitu konkurencije, ista će, od organa državne uprave nadležnog za poslove državne pomoći, preuzeti državne službenike i namještenike koji su vršili stručne i administrativne poslove za

potrebe Komisije za kontrolu državne pomoći, opremu, službenu dokumentaciju, sredstva za zarade i ostala primanja zaposlenih.

Realizacija aktivnosti vezano za državnu pomoć, koje tokom 2018. godine budu prepoznate propisima nacionalnog zakonodavstva kao nadležnost Agencije, zahtijevaće dodatna finansijska sredstva koja će Ministarstvo finansija obezbjeđivati u kontinuitetu iz sredstava tekuće budžetske rezerve (akt Ministarstva finansija, broj: 03-/15924 od 04.10.2017. godine).

Dio prihoda koji se izdvaja po osnovu naknada predviđenih Tarifnikom o visini naknada za poslove iz nadležnosti Agencije posebno će biti iskazan na računu Agencije koji se vodi kod Centralne banke Crne Gore, uz napomenu da se isti ne može koristiti od strane Agencije, te iz tih razloga ne može biti ni sastavni dio Finansijskog plana Agencije za 2018. godinu.

Konačno, treba istaći da će Agencija, do oktobra 2017. godine, a na osnovu naknada koje se plaćaju u postupcima pred Agencijom, prihodovati oko 400.000,00€, što je 82,5% budžeta ove institucije za 2017. godinu.

7. Struktura rashoda

Plan rashoda Agencije za 2018. godinu zasnovan je na realno očekivanim izdacima za obavljanje redovnih aktivnosti i funkcionisanja Agencije u 2018. godini. Svaka pojedinačna stavka rashoda planirana je na osnovu rashoda iz 2017. godine, korigovana za planirani nivo promjena u 2018. godini.

Tekući izdaci su planirani u iznosu od **740.286,00€** i čine ih izdaci za bruto zarade i doprinose na teret poslodavca, ostale naknade, materijal i usluge, tekuće održavanje opreme i renta.

Izdaci za bruto zarade planirani su iznosom od **510.285,00€** i odnose se na neto zarade stalno zaposlenih, kao i pripadajuće poreze i doprinose u skladu sa utvrđenim zakonskim propisima, a koji se odnose na period u kojem će se zarade i naknade isplaćivati. U okviru planiranih sredstava za ovu stavku izdataka, **u cilju jačanja administrativnih kapaciteta, izdvojena su sredstva za obezbjeđivanje zarada novozaposlenih radnika, a u skladu sa preporukama EK. Predmetni iznos uvećan je i za iznos zarada članova Savjeta, zamjenika i 2 pomoćnika direktora.**

Izdaci za materijal i usluge planirani su u iznosu od **101.500,00€** i odnose se na sve kategorije materijalnih troškova, uključujući troškove materijala, službenih putovanja,

reprezentacije, električne energije, komunikacionih usluga, konsultantskih usluga, projekata i studija, usluga stručnog usavršavanja i ostalih usluga.

Planirani **izdaci za tekuće održavanje opreme i građevinskih objekata** iznose **25.000,00€**.

Kapitalni izdaci u iznosu od **23.000,00€** planirani su za kupovinu nedostajuće opreme postojećih zaposlenih (kancelarijski namještaj i oprema za informacijski sistem), kao i za adekvatno opremanje poslovnih prostora za članove Savjeta, zamjenika i dva pomoćnika.

Troškovi po osnovu **rente** planirani su u iznosu od **70.000,00€**, u skladu sa odredbama važećeg ugovora o zakupu poslovnog prostora, uvećanih za iznos rente budućeg zakupljenog poslovnog prostora za članove Savjeta, zamjenika i 2 pomoćnika.

Prilikom trošenja sredstava planiranih Finansijskim planom, Agencija će dosljedno poštovati sve zakonske i druge propise, procedure i zaključene ugovore. U sprovođenju procedura i donošenja odluka i rješenja, Agencija će poštovati principe dosljednosti i usklađenosti sa primjenljivom Regulativom i Pravnim sistemom Crne Gore, a isključivo sa ciljem ostvarivanja funkcije koja joj je povjerena.

Broj: 01-317/1

DIREKTOR

Podgorica, 03.10.2017.godine

Miodrag Vujović

Finansijski plan Agencije za zaštitu konkurencije za 2018. godinu

Funkcionalna klasifikacija	Ekonomska klasifikacija	Opis	Iznos u €
40911		Agencija za zaštitu konkurencije	763,286.00
2101		Program: Sprječavanje narušavanja slobodne konkurencije	763,286.00
	4	Izdaci	763,286.00
	41	Tekući izdaci	740,285.00
	411	Bruto zarade i doprinosi na teret poslodavca	510,285.00
0411	411-1	Neto zarade	305,500.00
0411	411-2	Porez na zarade	46,700.00
0411	411-3	Doprinosi na teret zaposlenog	100,135.00
0411	411-4	Doprinosi na teret poslodavca	50,800.00
0411	411-5	Opštinski prirez	7,150.00
	412	Ostala lična primanja	8,000.00
0411	412-7	Ostale naknade	8,000.00
	413	Rashodi za materijal	52,000.00
0411	413-1	Administrativni materijal	20,000.00
0411	413-3	Materijal za posebne namjene	3,000.00
0411	413-4	Rashodi za energiju	24,000.00
0411	413-5	Rashodi za gorivo	5,000.00
	414	Rashodi za usluge	49,500.00
0411	414-1	Službena putovanja	15,000.00
0411	414-2	Reprezentacija	3,500.00
0411	414-3	Komunikacione usluge	20,000.00
0411	414-6	Advokatske, notarske i pravne usluge	2,000.00
0411	414-7	Konsultantske usluge, projekti i studije	3,000.00
0411	414-8	Usluge stručnog usavršavanja	1,000.00
0411	414-9	Ostale usluge	5,000.00
	415	Rashodi za tekuće održavanje	25,000.00
0411	415-2	Tekuće održavanje građevinskih objekata	21,000.00
0411	415-3	Tekuće održavanje opreme	4,000.00
	417	Renta	70,000.00
0411	417-1	Zakup objekta	70,000.00
	419	Ostali izdaci	25,500.00
0411	419-1	Izdaci po osnovu isplate ugovora o djelu	8,000.00
0411	419-2	Izdaci po osnovu troškova sudskih postupaka	7,000.00
0411	419-3	Izrada i održavanje softvera	1,000.00
0411	419-4	Osiguranje	5,000.00
0411	419-6	Komunalne naknade	3,500.00
0411	419-9	Ostalo	1,000.00
0411	44	Kapitalni izdaci	23,000.00
0411	441	Kapitalni izdaci	23,000.00
0411	441-5	Izdaci za opremu	23,000.00
0411	46	Otplata dugova	1.00
0411	463	Otplata obaveza iz prethodnih godina	1.00
0411	463	Otplata obaveza iz prethodnih godina	1.00